

LEGAL HOLIDAY

YARCHEI KALLAH

MINNEAPOLIS COMMUNITY KOLLEL

LET THEM EAT CAKE

PAS HABA B'KISNIN

SOURCES / מראי מקומות

1. גמרא ברכות מב. וברש"י
2. רש"י ברכות מא: ד"ה פת הבא בקיסנין
3. רבינו יונה ברכות כג. בדפי הרי"ף
4. טור ובית יוסף סי' קס"ח סע' ז
5. שלחן ערוך ומשנה ברורה שם

1. כיצד מברכין פרק ששי ברכות מב.

שלא היו צריכים לשתייתו: רב הונא אבל תליסר ריפתי. מפת הצאה
 בכסנין ולא צריך אחריו: אמר רב נחמן עדי כפנא. גרסי: עדי. אלו
 כלומר אלו לרעזון נאכלו ואכילה מרובה כזו לא נפטרת מזכרה אלא

כל שאחרים קוצעין אכילתן צך
 טעון צהמ"ז כך פירש רב האי.
 ] ורבותינו פירשו תליסר ריפתי מפת
 שלנו ולא צריך אחריו משום דלא
 שצב וקרא כתיב (דברים ה) ואכלת
 ושבעת וזכרת וכך פי' רב יהודאי
 צה"ג ואינו נ"ל דלית ליה לרב הונא
 והס החמירו על ענמן עד כזית ועד
 כצלה (לעיל דף כ:): ודלא כר"מ ודלא
 כר' יהודה (לקמן דף מט:): לחמניות.
 אוכליא"ש צלע"ו:

רב הונא אבל ⁶ תליסר
 ריפתי בני תלתא תלתא בקבא ולא בריך
 א"ל רב נחמן עדי כפנא אלא "כל שאחרים
 קובעים עליו סעודה צריך לברך רב יהודה
 הוה עסיק ליה לבריה בי רב יהודה ⁷ בר
 חביבא אייתו לקמיהו פת הבאה בכסנין כי
 אתא שמעינהו דקא מברכי המוציא אמר
 להו מאי ציצי דקא שמענא דילמא המוציא
 לחם מן הארץ קא מברכיתו אמרי ליה אין
 דתניא רבי מונא אמר משום רבי יהודה פת
 הבאה בכסנין מברכין עליה המוציא ואמר
 שמואל הלכה כרבי מונא אמר להו אין
 הלכה כרבי מונא אתמר אמרי ליה והא
 מר הוא דאמר משמיה דשמואל לחמניות
 מערבין בהן ומברכין עליהן המוציא שאני
 התם דקבע סעודתיה עלייהו אבל היכא
 דלא קבע סעודתיה עלייהו לא

2. רש"י דף מא:

פת הבאה בכסנין. לאחר
 אכילה וצהמ"ז היו רגילים להציא
 כיסנין והן קליות לפי שיפין ללצ
 כדאמרר' בעלמא (עירובין ט:): הני
 כיסני דמעלו לליצא ומציאין עמהן פת
 שנלושה עם תצלין כעין אוכליא"ש
 שלנו ויש שעושין אותן כמין לפורים
 ואילנות ואוכלין מהן דבר מועט
 ומתוך שנתנים צה תצלין הרבה
 ואגוזים ושקדים ומאכלה מועט לא
 הטעינוה ברכה מעין ג' מידי דהוה
 אפת אורז ודוקן ⁷ דאמרין צפרקין
 (דף לו:): צתחלה צורא מיני מזונות
 ולצסוף ולא כלום ⁸:

3. כיצד מברכין פרק ששי ברכות יונה

וע"ב נראה כמו שפי' ר"ח ז"ל (מב. ד"ה רב הונא) דפת הצאה
 בכסנין ר"ל הצאה צכיסין שעושין מן העיסה כמו כיס
 ומכניסין צפנים שקדים ודבש ומיני מתיקה.

שכתב ה"ר יונה צפרק כ"ל מצרכין (כט. ד"ה שאין) והערוך (ערך כסן) כתבו ג"כ והרשב"א (מא: ד"ה נמלא) ג"כ כתב גבי דברים הצאים בתוך הסעודה ופת הצאה צכיסנין כגון אוצליא"ש ואותם העשויים כמין כיסים שממלאין אותם בדבש ושקדים ומיני צשמים: והרמב"ם כתב צפרק ג' מהלכות צרכות (ה"ט) שהיא עיסה שנילושה בדבש או בשמן או בחלב או שעירב זה מיני תבלין ואפאה. והיה נראה לומר דהיינו דוקא בשלא נתן מים אלא מעט אבל אם נתן זה מים הרבה אע"ג שנתן זה גם כן שאר משקין כיון דמיעוטא וניהו צטלים הם לגבי המים ויש לאותה עיסה דין פת גמור לכל דבר והכי דייק לישינה שכתב שנילושה בדבש וכו' דאם לא כן הוה ליה למימר עיסה שנתן לתוכה דבש וכו' אלא דממה שכתב או שעירב זה מיני תבלין איכא למידק איפכא דהא תערובת תבלין דבר מועט הוא ואפילו הכי מוציא מתורת לחם לענין המוציא ותדע דהא עיסה שנילושה צמי פירות חנן (חלה פ"צ מ"צ) דחייבת בחלה ואפילו הכי אינו מצריך עליה המוציא

כל שלא קצע עליה הילכך על כרחך לומר דלאו צמידי דמיקרי לחם תליא מילתא אלא לא קצעו חכמים לצרך המוציא ושלש צרכות אפילו צכזית אלא בלחם שדרך צני אדם לקצוע עליו דהיינו עיסה שנילושה צמים לצד צלי שום תערובת אבל כל שיש זה שום תערובת ממי פירות

או מתבלין כיון שאין דרך צני אדם לקצוע סעודתן עליו לא חייבוהו לצרך המוציא ושלש צרכות אלא אם כן אכל שיעור שדרך צני אדם לקצוע עליו והוא שיהיה טעם התערובת ניכר בעיסה דומיא דעירב זה מיני תבלין שטעמם ניכר בעיסה וזה נראה עיקר [א] ולישנא דנילושה דנקט הרמב"ם: ורש"י (מא: ד"ה פת הצאה צכיסנין) פירש פת שנילושה עם תבלין הרבה ואגוזים ושקדים והערוך (שס) פירש עוד צשם רבינו האי שפת הצאה צכיסנין הם כעכין והיא פת צין מתוצלת וצין שאינה מתוצלת שעושים אותה כעכין יצשים וכוסקין אותם

ו—ז [ב] פת הבאה בכיסנין והוא פת שעשוי כמין כיסים מלאים סוכר ושקדים ואגוזים [ה] ומיני תבלין מברך עליו בורא מיני מזונות ולאחריה

ברכה אחת מעין שלש. ואם אכל ממנו שיעור שאחרים רגילים לקבוע עליו סעודה [ז] אף על פי שהוא לא שבע ממנו מברך עליו המוציא ושלש ברכות. ואם מתחלה היה בדעתו לאכול ממנו מעט ובירך בורא מיני מזונות ואחר כך אכל שיעור שאחרים קובעין עליו סעודה יברך עליו שלש ברכות אף על פי שלא בירך המוציא תחלה. ואם אכל שיעור שאין אחרים קובעין עליו אף על פי שהוא קובע עליו אינו מברך המוציא ושלש ברכות דבטלה דעתו אצל כל אדם דבתר רובא אזלינן:

צצית המשתה ושנח צצית המשתה ומנהג צני אדם שאוכלים ממנו קימעה וכשאכל רב הונא הרבה אמר רב נחמן עדי כפנא זה רעב ולרעבונא אכל לשבוע ממנה ולא צתורת כיסנין ונריך לצרך אחריה ורציה לדברי הגאון וכל לחם צידם יצש היה נקודים (יהושע ט ה) תרגומו וכל לחם זוודהון יציש הוה כיסנין עכ"ל: ורעבין הלכה כיון דספיקא צמידי דרבנן הוא נקטינן כדברי כולם להקל וצין כיסים שממלאים אותם בדבש ושקדים כגון הנקראים רוסקיליא"ש דאלחש"ו וצין עיסה שעירבו זה מי פירות או מיני תבלין צין הנקראים צישקוגו"ש כולם דין פת הצאה צכיסנין יש להם ואינו מצריך עליהם המוציא ושלש צרכות אלא אם כן קצע סעודתו עליו [ח] או אכל שיעור שדרך צני אדם לקצוע עליו (ב): ובברך כתצמי צסימן קנ"ח (ד"ה צסוף) שלמד הרשב"א (מג. ד"ה צא להן) מהירושלמי (שס פ"ו ה"ו) שאינו נריך ליטול שתי ידי לפת הצאה צכיסנין אלא די צידו אחת ואני כתצמי שס דלדיקן לא צעי ליטול אפילו ידו אחת:

הַלְכוֹת בְּצִיעַת הַפֶּת סִימָן קפח

ז. פת הפאה בכיסגנין,

פ"ש מפרשים פת שעשוי כמין כיסים (כו) שממלאים אותם (ט) דבש או סקר (כה) ואגוזים ושקדים ותבלין, והם הנקראים רישקולא"ש ריאלחש"ו, י"ש אומרים שהיא עסה (כט) שערב בה דבש או שמן או חלב או מיני תבלין ואפאה, וזהו שיהיה טעם תערכת המי פרות או התבלין (פ) נפר בעסה. (ו"ש אומרים (לא) שזה נקרא פ" (לב) פת גמור. אלא אם כו יש בהם (לג) *1[^ט] הרבה תבלין או דבש כמיני מתיקה שמורי"גלעקי"ג2. *1[^ט] שכמעט הדבש והתבלין הם עקר, (לד) וכן נוהגים) (רש"י וערוך, וכן יש לפרש דעת רמב"ם). י"ש מפרשים שהוא פת, בין מתבלת בין שאינה מתבלת, שעושים אותם (לה) פעמים יבשים וכוססין "אותם, והם הנקראים בישקוני"ש1. *1[^ט] והלכה כדברי כלם, שלכל אלו הדברים נותנים להם דינים שאמרנו בפת הבאה בכיסגנין:

משנה ברורה

צריך לטל ידיו ולברך המוציא ועל נטילת ידים וברכת המזון: ז (כו) שממלאין אותן וכו'. רוצה לומר, אף אם נלושה מתחלה במים כשאר פת, כיון שכל העסה ממלא ממנים אלו, ואף דהמלוי ² עקר אצלו, מכל מקום מין דגן חשוב ואינו בטל, ולכך מברך בורא מיני מזונות ופוסטרי הכל, כמו שכתוב בסימן רח סעיף ב ג. ואף אם אינו אוכל העסה ורק הפרות שבפנים לכד, מברך הברכה השייכה להפרות. וכתב הש"ז, דאם נלקח הפרות ואוכל רק העסה, אפלו הכי מברך בורא מיני מזונות ולא המוציא, דיש עליה דין כיסגנין כיון שנאפה עם מלוי הפרות, שאין דרך לקבע סעודה על פת כזו: (כה) ואגוזים ושקדים וכו'. ³ או או קאמר, ומסתברא דמירי גם כן שטעם המלוי נכר בעסה, וכמו שמסים לבסוף: (כט) שערב בה. בעת הליתה, ⁴ והינו, אפלו היה הרב ממים, כיון שערב בה גם כן ממנים אלו ועל ידי זה נשתנה הטעם, מקרי פת כיסגנין: (פ) נפר בעסה. דאי לאו הכי הוי לחם גמור. ולחם שנותנין בו זאפר"ן להטעמו ולנאותו, או שנותנין בו מעט צמוקין, לכלי עלמא לחם גמור הוא [פרי מגדים]: (א) שנה נקרא. הינו, היכא דערב בה בהלישה רק מעט דבש וחלב אינו בטל שם פת מחמת שנגש הטעם: (ב) פת גמור. ומברך המוציא לכל שהוא וכן ברכת המזון לכזית פדין פת: (ג) הרבה תבלין או דבש וכו'. רוצה לומר, ⁵ שכל כף תבלין מערב בהן עד שעל ידי זה יהיה מנפר התבלין בטעם יותר מהקמת, וכן בדבש ושמן וחלב בעינין שיהיה הרב מהן ומעוט מים, שעל ידי זה נרגש מהן הטעם הרבה מאד עד שעל ידי זה הם העקר וטעם העסה טפל. וכן בציוור הראשון שכתב השלחן ערוך, שממלאין מהם, ⁶ בעינין גם כן שיהיה המלוי הרבה כל כף עד שעל ידי זה יהיה נרגש הטעם הרבה מאד: (ד) וכן נוהגין. שאופין לחם משנה פת עם מעט שמן ותבלין [דרכי משה], וכן הספימו האחרונים להלכה כפסק הרמ"א: (ה) פעמים יבשים. כף שמה בערבי, ובלשון ספרד נקרא בושקיגו"ש, ⁷ ונעשית מחמשת מיני דגן ובמים לבד, אף באפינתן נעשים יבשים כל כף עד שנפרכים, ואין זה נקרא אוכל אלא פוסס, ואין דרכם לאכל מזה הרבה, לכן אין לו דין פת: